

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Терпан Л.І.

студентка,

Науковий керівник: Святошнюк А.Л.

кандидат юридичних наук,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Слід почати з того, що зовсім нещодавно було прийнято Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», який спричинив виникнення у процесуальному праві такого нового інституту, як спрощене позовне провадження [1]. Даний вид провадження характеризується особливістю процедури, а також певною категорією справ, яку слід розглядати у такому провадженні. Водночас, його введення спричинило низку обговорюваних проблем щодо його аналізу, характерних ознак та процедури проведення.

Так, серед багатьох вчених не існує єдиної думки щодо поняття та самої сутності спрощеного позовного провадження, а також процедури його проведення. Метою ж даної статті є детальний аналіз сутності спрощеного позовного провадження у цивільному процесі і доречність його введення у цивільне судочинство.

Слід зазначити, що у науці цивільного процесу вчені-процесуалісти, юристи звертали значну увагу на питання, які пов'язані з процедурами спрощеного судового розгляду. Такі науковці, як В.І. Бобрик, С.В. Васильєв, О. Зуб, В.В. Комаров, С.О. Короєд, Д.Д. Луспенник, Ю.В. Навроцька, О.С. Ткачук, О. Угриновська, С.Я. Фурса, М.Й. Штефан, О.О. Штефан та багато

інших у своїх роботах розглядали питання спрощеної процедури, однак обговорення триває і до сьогоднішнього дня.

У зв'язку із розширенням та розвитком сфери приватно-правових відносин все більше громадян вважають за необхідне захистити свої права у формі судового захисту. Це пояснюється бажанням громадян відчувати правову захищеність у вирішенні їх спору в рамках судочинства та забезпечення рішення суду шляхом застосування примусу з боку держави. Крім цього, існує необхідність у швидкому та ефективному розгляді такого спору. З 2017 року механізмом такого розгляду та вирішення спору стало спрощене позовне провадження та його введення у чинний Цивільний процесуальний кодекс України (далі – ЦПК) [2].

Як вже зазначалося, питання поняття спрощеного позовного провадження, його особливих ознак та процедури проведення дуже широко обговорюється в наукових кругах, але вчені досить обачно визначають саме поняття спрощеного позовного провадження, адже одні вважають, що цей процесуальний інститут є різновидом загального позовного провадження і нерозривно походить від нього, а інші називають спрощене позовне провадження додатковою, усіченою формою розгляду та вирішення цивільних справ [3, с. 20].

Із цими двома твердження слід погодитись, адже, перш за все, спрощене провадження нерозривно пов'язано із загальним позовним провадженням, яке є основою для існування як окремого позовного провадження, так і спрощеного. Про це також свідчить еволюційний розвиток цивільного судочинства та законодавства взагалі. Без виникнення інституту загального позовного провадження не було б і похідного від нього спрощеного позовного провадження.

Щодо іншого підходу визначення досліджуваного процесуального інституту, то спрощене позовне провадження на рівні із наказним провадженням та заочним розглядом справи сприймається науковцями як додаткова, специфічна, спрощена форма розгляду й вирішення справи, які за своєю природою є оптимізуючими провадженнями та повинні утворювати систему та узгоджуватися між собою і істотно зменшити навантаження на суди. З чим доцільно погодитись, адже у спрощеному провадженні відсутні такі етапи вирішення справи, як підготовче засідання та судові дебати. Крім

цього, впливаючи із норм цивільно-процесуального законодавства, дане провадження не вимагає обов'язкової присутності сторін під час вирішення спору. Всі ці обставини насправді зменшують навантаження як для сторін, так і для суду [4, с. 46].

Крім того, слід навести конкретні відмінності, які виокремлюють спрощене позовне провадження від інших процесуальних інститутів цивільного судочинства. Аналізуючи цивільне законодавство, можна стверджувати, що дана форма вирішення цивільних справ має особливі правила розгляду. Так, підставами вирішення справи за спрощеним позовним провадженням є малозначність справ та безспірність вимог. Необхідно зазначити, що поняття «малозначні справи» слід розглядати як правовий аспект, а не виходити із критерія значення та оцінки спору сторонами і судом, адже законодавець дає чіткий перелік категорій справ, які слід вважати «малозначними».

Для того, щоб остаточно визначитись із сутністю спрощеного позовного провадження, слід навести його характерні ознаки. Найбільш доцільно їх встановлює у свої роботі А.С. Колос, яка визначає наступне: «Основними ознаками спрощеного судового провадження у цивільному процесі є: 1) особлива процесуальна форма, що зумовлена потребами оптимізації цивільного судочинства; 2) добровільність застосування зацікавленими особами; 3) передбачені процесуальним законодавством два особливі критерії допуску даних спорів до розгляду в спрощеному провадженні: безспірність вимог або малозначність справи; 4) спеціальний режим застосування доказів (документарне провадження, неможливість застосування інституту забезпечення доказів тощо); 5) особливий порядок перегляду судових рішень, що приймаються за результатами розгляду справи за спрощеною процедурою» [5, с. 35].

Таким чином, проаналізувавши всі категорії понять спрощеного позовного провадження, його саму сутність та визначивши найбільш коректний перелік ознак даного процесуального інституту, можна дійти висновку, що таке провадження безсперечно сприяє оптимізації цивільного судочинства, має новітні якісні риси розгляду та вирішення цивільних справ у порівнянні з іншими формами. Крім того, спрощене позовне провадження спрямовується на повний

захист прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, а також держави як і загальне позовне провадження, але у коротший строк.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовт. 2017 р. № 2147-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
3. Захарова О., Єпанчінцев О. Поняття та сутність спрощеного провадження. *Підприємництво, господарство та право*. 2021. № 1. С. 17–21.
4. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Новітня концепція спрощеного провадження в цивільному процесі. *Цивілістична процесуальна думка*. 2017. № 1. С. 46–50.
5. Колос А. Теоретичні проблеми спрощеного провадження у цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 32–35.